

N:o 61.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående godkännande af uppgjortt förslag i fråga om uppförande vid Lunds hospital för Malmöhus läns räkning af en vårdanstalt för sinnessjuka; gifven Stockholms slott den 2 april 1891.

Sedan, på sätt bifogade statsrådsprotokoll öfver ecklesiastikärenden för denna dag utvisar, Malmöhus läns landsting gjort underdånig framställning, att för sinnessjukas vård i de fall, om hvilka § 41 i stadgan angående sinnessjuka den 2 november 1883 förmäler, måtte få för landstingets räkning och på dess bekostnad å staten tillhörigt område vid Lunds hospital uppföras en vårdanstalt, och att denna anstalt, i allt hvad de sjukas vård anginge, måtte få ställas under medicinalstyrelsens inseende mot skyldighet för landstinget att för vården lemna ersättning, samt förslag uppgjorts till de närmare vilkor och bestämmelser, som för det ifrågasatta medgifvandet syntes böra uppställas, så, och efter det landstinget samma förslag godkänt, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att för sin del medgifva, att uti förevarande ämne aftal af innehåll statsrådsprotokollet utvisar må mellan staten och Malmöhus läns landsting träffas.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.*G. Wennerberg.*

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 april 1891.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre ÅKERHJELM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: herr friherre VON OTTER,
herr WENNERBERG,
friherre PALMSTIERNA,
friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHJELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD.

Departementschefen, statsrådet herr Wennerberg, anförde härefter vidare:

»Uti Eders Kongl. Maj:ts nådiga stadga angående sinnessjuka den 2 november 1883 är föreskrifvet, att inom hvarje län skall vid något af dess lasarett beredas tillfälle till vård för sinnessjuka uti de i § 41 i stadgan omförmälda fall att sinnessjuk, hvilken är i trängande behof af vård å hospital, ej genast kan der blifva intagen.

Sedan medicinalstyrelsen i skrifvelse den 1 juni 1885 till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län erinrat om åtgärders vidtagande för fullgörande af sagda föreskrift, beslöt länet sistnämnda år församlade landsting att, enär en särskild anstalt synes böra anläggas för ifrågavarande ändamål och staden Lund måste anses vara lämpligaste platsen för densamma, men passande byggnadsplats icke förefunnes å lasarettets i Lund område, en dertill gränsande tomt del skulle för ändamålet inköpas. Efter inköpet af denna tomt, och sedan en del af densamma måst upplåtas för annat ändamål, visade det sig, att den återstående tomt delen var otillräcklig och genom sitt läge otjenlig för uppförande af en vårdanstalt för sinnessjuka.

Med anledning här af anhöll 1887 års landsting i underdånig skrifvelse, det täcktes Eders Kongl. Maj:t tillåta medicinalstyrelsen att med styrelsen för länets sjukvårdsinrättningar i Lund träda i underhandling om de vilkor, hvar under ett nödigt antal platser kunde för länets räkning reserveras inom den asyl, som för statens räkning då var under uppförande å den så kallade Hunnerupsmarken invid Lunds hospital.

Då emellertid denna anhållan icke vann Eders Kongl. Maj:ts godkännande, uppdrog landstinget år 1888 åt en komité att efter vederbörlig utredning afgifva förslag dels beträffande platsen för den ifrågasatta anstalten, dels huru vida dylik anstalt kunde å mer än ett ställe åvägbringas, utan att kostnaden synnerligen ökades. I utlåtande, afgifvet till 1889 års landsting, framhöll denna komité, att endast en sjukvårdsanstalt borde komma till stånd och att densamma, med hänsyn till staden Lunds centrala läge för länet och närhet till hospital och asyl, borde, om möjligt, dit förläggas. Lasarettets i Lund område lemnade emellertid icke utrymme för den ifrågavarande byggnaden; och då densamma måste hafva ett isolerat läge, kunde plats dertill i närheten af lasarettet icke heller emot skäligt pris erhållas. Att förlägga anstalten på längre afstånd från lasarettet kunde icke vara lämpligt, så vida anstalten skulle stå under inseende af lasarettets styrelse och sjukvården ombesörjas af lasarettets läkare. Vid sådana förhållanden ansågo komiterade giltiga skäl förefinnas för en underdånig ansökning, att sjukvårdsanstalten måtte få förläggas å Hunnerupsmarken samt ställas under medicinalstyrelsens inseende, så att sjukvården mot ersättning af landstinget komme att ombesörjas af den vid hospitalet eller asylens anställda personal. I enlighet med hvad komiterade härutinnan föreslagit hemställde landstinget i underdånig skrifvelse den 2 oktober 1889:

att för sinnessjukes vård i de fall, om hvilka § 41 i stadgan angående sinnessjuke förmåler, måtte få för landstingets räkning och på dess bekostnad å Hunnerupsmarken uppföras en byggnad af sten, afsedd att inrymma högst 20, minst 10 patienter; samt

att denna anstalt, i allt hvad de sjukes vård anginge, måtte få ställas under medicinalstyrelsens inseende mot skyldighet för landstinget att för vården lemna ersättning i enlighet med de vilkor, Eders Kongl. Maj:t efter landstingets hörande kunde finna lämpligt bestämma.

I sammanhang härmed anmälde landstinget, att, för den händelse dess framställning vunne nådigt afseende samt Eders Kongl. Maj:t täcktes åt medicinalstyrelsen uppdraga de underhandlingar, hvilka för frågans lösning vidare kunde erfordras, landstinget bemyndigat direktionen för länets sjukvårdsinrättningar i Lund att derom med sagda styrelse förhandla.

Medicinalstyrelsen, som efter nådig remiss häröfver afgaf underdånigt utlåtande den 30 december 1889, förmälde sig dervid visserligen finna betänkligheter mot den gjorda framställningen, särskildt med hänsyn till den sammanblandning, som kunde befaras uppstå af den vård utaf sinnessjuke, som åläge landsting och enskilde å ena sidan, och den, som tillkomme staten å den andra, men då den underdåniga framställningen i första hand afsåge, icke en bindande öfverenskommelse, utan allenast uppgörande af ett förslag, hvilket, äfven om det blefve fördelaktigt för landstinget, icke därför behöfde blifva ofördelaktigt för staten och i alla händelser skulle komma att medföra en ändamålsenligare sjukvård än som kunde vinnas, derest landstinget nödgades annorstädes uppföra den behöfliga anstalten, ansåg sig medicinalstyrelsen böra förorda den gjorda framställningen; och täcktes härefter Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 7 februari 1890 uppdraga åt medicinalstyrelsen att genom någon sin ledamot underhandla i ämnet med direktionen öfver Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, hvarefter medicinalstyrelsen borde afgifva förnyadt utlåtande i frågan jemte förslag.

Sedan medicinalstyrelsen lemnat omförmälda uppdrag åt sin ordförande generaldirektören A. Almén och denne, efter att hafva hört direktionen och öfverläkaren vid Lunds hospital, förhandlat med lasarettsdirektionen i Lund, dervid samstämmighet rådt om önskvärdheten att åvägabringa en lösning af frågan i den rigtning landstinget föreslagit, dock att den ifrågasatta anstalten borde förläggas icke på Hunnerupsmarken, der asylen är belägen, utan på hospitalets område, der lämplig byggnadsplats förefunnes, i hvilket fall nyligen insjuknade kunde

vårdas utan närmare beröring med öfriga patienter samt, der så nödigt blefve, lättare öfverflyttas till andra afdelningen af hospitalet, afgaf medicinalstyrelsen den 21 juli 1890 underdånigt utlåtande, dervid styrelsen, med öfverlemnande af ett utaf generaldirektören Almén i enlighet med de förda förhandlingarna upprättadt förslag till bestämmelser för en uppgörelse i ämnet, förmälde sig, då de ifrågakända anordningarna syntes fördelaktiga för sinnessjukes vård och icke heller blifva för statsverket betungande, i allo biträda hvad af generaldirektören Almén föreslagits. Öfver detta förslag inhemtades derefter yttrande af länets senast församlade landsting, hvilket i underdånig skrifvelse den 22 nästlidne oktober förmält sig till alla delar godkänna detsamma.

Ifrågavarande, af landstinget för dess del godkända förslag innefattar följande:

att landstinget berättigas att å staten tillhörigt område vid Lunds hospital uppföra en för 20 patienter afsedd byggnad i enlighet med af vederbörande myndighet godkänd ritning;

att landstinget vidkännes kostnaden ej mindre för nybyggnaden med dithörande promenadgårdar, värmeapparater och vattenledningsrör än äfven för all annan fast inredning samt för framtiden bestrider underhållskostnaden härför;

att staten anskaffar och underhåller all den lösa utredningen samt ombesörjer och bekostar allt hvad öfrigt för de sjukes vård erfordras;

att af platserna tio inredas för manliga och tio för qvinliga patienter;

att den nya anstalten införlifvas med hospitalets öfriga för sjukvården afsedda afdelningar och hospitalets styrelse berättigas att fritt förfoga öfver anstalten och använda densamma såsom en upptagningsanstalt för nyligen insjuknade, utan afseende på om dessa tillhöra Malmöhus län eller något annat län, dock med vilkor att tjugu platser alltid och utan invändning finnas disponibla endast för sjuke från Malmöhus län och att en fullgod vård desse beredes;

att granskningen af ansökningshandlingar om inträde å lasarettet för tillfällig hospitalsvård behöfvande sinnessjuke sker i vanlig ordning, så att ifrågavarande patienter till anstalten remitteras af lasarettets läkare för att der vårdas, till dess för deras hospitalsvård föreskrifna intyg och ansvarsförbindelser genom lasarettets målsmän anskaffats, hvarefter dessa sjuke, så vidt de pröfvas vara till vård å hospital eller asyl berättigade, böra der vinna inträde i alldeles samma ordning som andra sinnessjuke och utan något företräde för dessa, Malmöhus län tillhörande sinnessjuke;

att för hvarje patient erlägges afgift till staten, hvilken afgift för de första fem åren utgår med 2 kronor 50 öre för dag och derefter för fem år i sänder bestämmes af Eders Kongl. Maj:t, på förslag af medicinalstyrelsen och sedan landstinget blifvit hört;

att afgiften inbetalas kvartalsvis af lasarettsdirektionen;

att emellertid ett minimibelopp af 3,000 kronor skall för hvarje år i patientafgifter till staten utgöras;

att så snart någon å anstalten intagen sinnessjuk derifrån utskrifves, äfvensom då han intoges å asyl eller hospital, landstingets betalningsskyldighet för samme patient upphör, hvarför underrättelse härom utan dröjsmål genom hospitalets syssloman lemnas lasarettsdirektionen med uppgift tillika om den tid, hvarunder patienten varit å anstalten vårdad;

att staten och landstinget förbehålles ömsesidig rätt till uppsägning af öfverenskommelsen att upphöra två år efter uppsägningen, med skyldighet för staten att ersätta landstinget kostnaden för byggnaden, derest uppsägningen sker af staten, med det belopp, som bestämmes af fem gode män, deraf staten och landstinget utse två hvardera och de sålunda valde den femte, dock att värdet ej får öfverstiga verkliga kostnaden för byggnadens uppförande, samt, derest uppsägningen eger rum från landstingets sida, med två tredjedelar af det på förenämnda sätt bestämda värdet.

I afseende å det sålunda uppgjorda förslaget torde jag böra anmärka, huruledes, då förslaget innehåller, att landstingets betalningsskyldighet för patient, som från lasarettet till anstalten remitterats, skulle upphöra då patienten intages å hospital eller asyl, sistnämnda uttryck uppenbarligen afser det fall, att patienten efter i stadgad ordning vunnit behörighet till vård å hospitalet eller asylen derstädes erhåller sådan, men deremot icke åsyftar den händelse, att någon till anstalten hörande patient, innan behörighet till vård såsom hospitals- eller asylpatient i vederbörlig ordning ernåtts, i stället för att vårdas i anstalten inlägges å hospitalet eller asylen.

I fråga om det föreliggande förslagets lämplighet samt till närmare motivering af detsamma har generaldirektören Almén, hvars framställning medicinalstyrelsen till alla delar biträdt, hufvudsakligen anført följande.

Frågan, huru vida den föreslagna anordningen kunde åstadkommas utan uppoffringar för staten och svårigheter för sjukvården vid hospitalet, vore beroende på det sätt, hvarpå anstalten ordnades. Ville man undvika, att sjukvården vid hospitalet försvårades och fördyrades, så måste den nya anstalten, på sätt förslaget innehölle, införlifvas med hospitalets öfriga för sjukvården afsedda afdelningar, och hospitalets styrelse berättigas att fritt förfoga öfver densamma till upptagningsanstalt för nyligen insjuknade, utan afseende på om dessa tillhörde Malmöhus län eller något annat län. Skulle anstalten reserveras utslutande för vård af sjuke från Malmöhus län, blefve följdén deraf, dels att samma anstalt under vissa tider blefve obetydligt använd, dels ock att underhållskostnaden för dessa sjuke blefve högst betydligt fördyrad, enär anstalten alltid måste hållas uppvärmd och försedd med fulltalig betjening m. m. Från landstingets synpunkt syntes det för öfrigt vara temligen likgiltigt, om några länet tillhöriga sjuke vårdades inom denna anstalt eller efter de sjukes olika tillstånd öfverflyttades till andra för deras vård mera lämpliga afdelningar inom hospitalet, blott de erhöile en fullgod vård, hvarom intet tvifvel kunde förefinnas, då dessa sjuke intoges å statens väl inrättade hospital vid Lund och anförtroddes åt der anstälde läkares vård. En dylik upptagningsanstalt för vård af nyligen insjuknade hade länge varit af behovet påkallad, såsom medförande stora fördelar för sjukvården, enär dessa ofta botliga, alltid särdeles ömtåliga sjuke derigenom skulle kunna bättre isoleras och undslippa en för dem påkostande, ofta menlig beröring med eller åsyn af andra sinnessjuke, hvartill komme att våldsamma eller stormande sinnessjuke skulle vid behof kunna öfverflyttas till andra, särskildt för sådana patienter afsedda afdelningar inom hospitalet, derest den nya anstalten betraktades såsom en del af det hela, öfver hvilken läkarne på vanligt sätt förfogade och hvarigenom anstalten äfven för framtiden kunde förblifva hvad den borde vara, en för nyligen insjuknades vård särskildt afsedd lugn anstalt, der nödig ro och sömn kunde de sjuke beredas. Dessa fördelar vore af hospitalets öfverläkare så högt skattade, att han vid olika tillfällen föreslagit, det en dylik anstalt måtte der anordnas. Härmed hade dock måst tills vidare anstå så väl beträffande Lunds som Upsala hospital, enär andra nybyggnader vid hospitalen varit än mer af behovet påkallade. Ehuru eljest i allmänhet förvecklingar och svårigheter kunde befaras, derest den sjukvård, som ålåge landstinget, sammanblandades med den hospitalsvård, som öfvertagits af staten, och ett bifall till förslaget kunde framkalla likartade anspråk från andra län, syntes dock i föreliggande fall, då mot-

tagningsanstalten kunde komma till stånd utan nämnvärda uppoffringar från statens sida, men till stor fördel för sjukvården, den föreslagna anordningen kunna förordas.

Beträffande den från ekonomisk synpunkt viktiga frågan om dagavgiftens bestämmande, så borde denna avgift naturligen lämpas efter de verkliga kostnaderna för de sjukes vård, men då desamma dels vore nära nog onöjliga att nöjaktigt beräkna, dels ock vore beroende af, huru vida anstalten vore mer eller mindre använd, af vexlande pris på lifsförnödenheter, betjeningens aflöning m. m., hade dagavgiften ansetts icke böra nu bestämmas såsom bindande för framtiden, men väl för en viss tid och på sådant sätt, att såväl statens som landstingets intressen blefve behörigen tillgodosedda, hvilket syntes kunna säkrast ernås, derest dagavgiften föresloges af medicinalstyrelsen och efter landstingets hörande bestämdes af Eders Kongl. Maj:t för viss tid åt gången.

Hvad anginge den för de närmaste fem åren föreslagna dagavgiften af 2 kronor 50 öre, så kunde densamma, om den ock förefölle hög i jämförelse med dagavgifterna för tredje och andra klassens hospitalspatienter eller med medelkostnaden för sinnessjukes vård å hospital, dock sägas vara för landstinget billig, derest man toge i betraktande de kostnader, som skulle uppstå, i händelse landstinget skulle bestrida *alla* med patienternas vård å en för ändamålet uppförd och särskildt underhållen anstalt förenade utgifter, oafsedt om få eller många sjuke komme att der vårdas. Å andra sidan vore avgiften, om än förmanlig för länet, fullt tillräcklig att bestrida *alla* statens af anordningen föranledda utgifter, då naturligen statens sjukvård å anstalten, bestridd i samband med hospitalets öfriga sjukvård och der redan befintliga inrättningar samt af dess läkare, tjänstemän och betjening, kunde åstadkommas för ett relativt lågt pris.

Ehuru den föreslagna öfverenskommelsen syntes komma att lända till ömsesidig fördel och således kunde antagas blifva bestående äfven för en lång framtid, hade dock bort förutsättas, att sådana omständigheter i en framtid kunde inträffa, som gjorde det önskvärdt, att öfverenskommelsen upphörde, hvadan ock i förslaget upptagits bestämmelse om aftalets upphörande efter viss tids förutgången uppsägning, med skyldighet för staten att dervid tillösa sig byggnaden. Den olikhet i ersättningsbeloppet, som föreslagits allt efter som uppsägningen skedde från statens eller från landstingets sida, hade syntes erforderlig, på det att staten ej utan giltiga skäl måtte nödgas öfvertaga en byggnad, som uppförts på landstingets begäran. Men å andra sidan hade sagda in-

lösningsskyldighet icke ansetts böra vara betungande för staten, då den afsåge en byggnad, som äfven för framtiden blefve för hospitalet behöflig.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit synes mig det ifrågaställda aftalet vara af beskaffenhet att kunna från statens sida biträdas. Obestriddliga fördelar för sjukvården skulle genom förslaget ernås; och då villkoren i detsamma synas mig affattade med behörigt afseende å så väl statens som landstingets intressen, hemställer jag i underdånighet, det täcktes Eders Kongl. Maj:t i nådig proposition föreslå Riksdagen att för sin del medgifva, att uti förevarande ämne aftal af angifvet innehåll må mellan staten och Malmöhus läns landsting träffas.»

Hvad departementschefen sålunda hemställt och tillstyrkt täcktes Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfrige ledamöter, i nåder gilla; och skulle proposition till Riksdagen aflåtas med den lydelse bilagan vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

C. E. Blom.
